ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (třetího senátu)

5. října 2010 *

Ve věci C-400/10 PPU,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Supreme Court (Irsko) ze dne 30. července 2010, došlým Soudnímu dvoru dne 6. srpna 2010, v řízení

J. McB.

proti

L. E.,

SOUDNÍ DVŮR (třetí senát),

ve složení K. Lenaerts (zpravodaj), předseda senátu, R. Silva de Lapuerta, E. Juhász, T. von Danwitz a D. Šváby, soudci,

* Jednací jazyk: angličtina.

generální advokát: N. Jääskinen,
vedoucí soudní kanceláře: L. Hewlett, vrchní rada,

s ohledem na žádost předkládajícího soudu o projednání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce v naléhavém řízení v souladu s článkem 104b jednacího řádu,

s ohledem na rozhodnutí třetího senátu ze dne 11. srpna 2010 vyhovět uvedené žádosti,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 20. září 2010,

s ohledem na vyjádření předložená:

– za J. McB. D. Browne, SC, a D. Quinnem, BL, zmocněnci J. McDaida, solicitor,

– za L. E. G. Durcanem, SC, jakož i N. Jackson a S. Fennell, BL, zmocněnci M. Quirke, solicitor,

– za Irsko D. O'Haganem, jako zmocněncem, ve spolupráci s M. MacGrathem, SC, a N. Traversem, BL,

– za německou vládu J. Kemper, jako zmocněnkyní,

– za Evropskou komisi A.-M. Rouchaud-Joët a M. Wilderspinem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí generálního advokáta,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 (Úř. věst. L 338, s. 1; Zvl. vyd. 19/06, s. 243).

2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi J. McB., otcem tří dětí, a L. E., jejich matkou, o navrácení uvedených dětí, které se společně se svou matkou nachází v Anglii, do Irska.

Právní rámec

Haagská úmluva z roku 1980

3 Článek 1 Haagské úmluvy ze dne 25. října 1980 o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí (dále jen „Haagská úmluva z roku 1980“) stanoví:

„Předměty této úmluvy jsou:

a) zajistit bezodkladný návrat dětí protiprávně přemístěných nebo zadržovaných v některém smluvním státě;

b) zajistit, aby práva týkající se péče o dítě a styku s ním podle právního řádu jednoho smluvního státu byla účinně respektována v ostatních smluvních státech.“

4 Článek 3 uvedené úmluvy zní takto:

„Přemístění nebo zadržení dítěte se považuje za protiprávní, jestliže:

a) bylo porušeno právo péče o dítě, které má osoba, instituce nebo kterýkoliv jiný orgán buď společně, nebo samostatně, podle právního řádu státu, v němž dítě mělo své obvyklé bydliště bezprostředně před přemístěním nebo zadržením,

b) v době přemístění nebo zadržení bylo toto právo skutečně vykonáváno, společně nebo samostatně, nebo by bylo takto vykonáváno, kdyby bylo nedošlo k přemístění či zadržení.

Právo péče o dítě uvedené v písmenu a) může vyplývat zejména ze zákonů nebo ze soudního nebo správního rozhodnutí nebo z dohody platné podle právního řádu daného státu."

5 Článek 15 Haagské úmluvy z roku 1980 zní takto:

„Soudní nebo správní orgány smluvního státu mohou, dříve než nařídí návrat dítěte, požadovat, aby navrhovatel získal od orgánu státu obvyklého bydliště dítěte rozhodnutí nebo jiné zjištění, že přemístění nebo zadržení bylo protiprávní podle článku 3 Úmluvy, pokud takové rozhodnutí či zjištění je možno v tomto státě získat. Ústřední orgány smluvních států pomohou navrhovateli v mezích možností získat takové rozhodnutí nebo zjištění."

Právo Unie

6 Sedmnáctý bod odůvodnění nařízení č. 2201/2003 zní:

„V případech neoprávněného odebrání [protiprávního přemístění] nebo zadržení dítěte by mělo být neprodleně zajištěno navrácení dítěte, proto by se měla nadále používat [Haagská úmluva z roku 1980], doplněná ustanoveními tohoto nařízení, zejména článkem 11. […]"

7 Podle třicátého třetího bodu odůvodnění uvedeného nařízení:

„Toto nařízení ctí základní práva a zachovává zásady Listiny základních práv Evropské unie [dále jen ‚Listina']. Zejména se snaží zajistit dodržování základních práv dítěte stanovených v článku 24 [listiny]."

8 Článek 2 odst. 9 téhož nařízení definuje „právo péče o dítě" jako „práva a povinnosti týkající se péče osoby o dítě, a zejména právo určit místo bydliště dítěte".

9 Článek 2 odst. 11 nařízení č. 2201/2003 stanoví, že „odebrání [přemístění] nebo zadržení […] dítěte" je protiprávní, jestliže:

„a) […] je porušováno právo péče o dítě vyplývající ze soudního rozhodnutí, ze zákona nebo z právně závazné dohody podle právních předpisů členského státu, ve kterém mělo dítě své obvyklé bydliště bezprostředně před odebráním nebo zadržením,

a

b) za předpokladu, že v době odebrání nebo zadržení bylo skutečně vykonáváno právo péče o dítě, ať společně nebo samostatně, nebo by toto právo bylo vykonáváno, kdyby k odebrání nebo zadržení nedošlo. Péče o dítě se považuje za vykonávanou

společně v případě, kdy podle rozhodnutí nebo ze zákona jeden z nositelů rodičovské zodpovědnosti nemůže rozhodnout o místě bydliště dítěte bez souhlasu jiného nositele rodičovské zodpovědnosti.“

10 Článek 11 uvedeného nařízení, nazvaný „Navrácení dítěte“ stanoví:

„1. V případě, že osoba, orgán nebo jiný subjekt mající právo péče o dítě požádá příslušné orgány v členském státě o vydání rozhodnutí na základě [Haagské úmluvy z roku 1980], aby dosáhl navrácení dítěte, které bylo neoprávněně [protiprávně] odebráno nebo zadrženo v jiném členském státě než v členském státě, ve kterém mělo dítě obvyklé bydliště bezprostředně před neoprávněným [protiprávním] odebráním nebo zadržením, použijí se odstavce 2 až 8.

[…]

3. Soud, u kterého je podána žádost o navrácení dítěte uvedená v odstavci 1, jedná v řízení o žádosti rychle, přičemž využívá nejrychlejší postupy, které vnitrostátní právo umožňuje.

Aniž je dotčen první pododstavec, vydá soud s výjimkou případů, kdy to neumožňují mimořádné okolnosti, rozhodnutí do šesti týdnů od podání žádosti.

[…]

6. Pokud soud vydá rozhodnutí o nenavrácení na základě článku 13 Haagské úmluvy z roku 1980, musí ihned, přímo či prostřednictvím svého ústředního orgánu, zaslat opis soudního rozhodnutí o nenavrácení a příslušných písemností, zejména přepisu výslechů učiněných před soudem, příslušnému soudu nebo ústřednímu orgánu členského státu, ve kterém mělo dítě obvyklé bydliště bezprostředně před svým neoprávněným odebráním nebo zadržením, a to v souladu s vnitrostátním právem. Soud musí obdržet všechny uvedené písemnosti do jednoho měsíce ode dne rozhodnutí o nenavrácení.

7. Pokud již před soudy v členském státě, ve kterém mělo dítě obvyklé bydliště bezprostředně před neoprávněným odebráním nebo zadržením, nebylo řízení jednou ze stran zahájeno, musí soud nebo ústřední orgán, který obdrží hlášení podle odstavce 6, informace takto získané oznámit stranám a vyzvat je, aby v souladu s vnitrostátním právem do tří měsíců od tohoto oznámení doručily svá podání soudu, aby soud mohl prošetřit otázku práva péče o dítě.

Aniž jsou dotčena pravidla pro soudní příslušnost uvedená v tomto nařízení, soud věc uzavře, pokud v dané lhůtě neobdrží žádné podání.

8. Bez ohledu na rozhodnutí o nenavrácení vydané na základě článku 13 Haagské úmluvy z roku 1980 je za účelem zajištění navrácení dítěte vykonatelné v souladu s oddílem 4 kapitoly III každé následné rozhodnutí nařizující navrácení dítěte, které vydal soud příslušný podle tohoto nařízení."

11 Článek 60 nařízení č. 2201/2003 nadepsaný „Vztahy k některým mnohostranným úmluvám“ zní takto:

„Pokud se týče věcí upravených tímto nařízením, má ve vztazích mezi členskými státy toto nařízení přednost před těmito úmluvami:

[…]

e) [Haagská úmluva z roku 1980]“.

12 Článek 62 uvedeného nařízení nadepsaný „Rozsah účinnosti“ stanoví v odstavci 2:

„Úmluvy uvedené v článku 60, zejména Haagská úmluva z roku 1980, jsou i nadále účinné mezi členskými státy, které jsou jejich smluvními stranami, v souladu s článkem 60.“

Vnitrostátní právo

13 Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že v irském právu není biologickému otci ze zákona přiznáno právo péče o dítě. Mimoto skutečnost, že nesezdaní rodiče spolu žili a že se otec aktivně podílel na výchově dětí, sama o sobě takové právo otci nedává.

14 Nicméně podle článku 6 A zákona z roku 1964 o poručnictví nezletilých dětí (Guardianship of Infants Act 1964), ve znění článku 12 zákona z roku 1987 o postavení dětí (Status of Children Act 1987), „pokud otec a matka nejsou spolu sezdáni, může soud na návrh otce rozhodnout o ustanovení otce poručníkem dítěte“.

15 Článek 11 odst. 4 zákona z roku 1964 o poručnictví nezletilých dětí, ve znění článku 13 zákona z roku 1987 o postavení dětí, stanoví:

„V případě dítěte, jehož otec a matka nejsou spolu sezdáni, se právo podat návrh podle tohoto článku týkající se práva péče o dítě a práva na styk otce či matky s dítětem vztahuje na otce, který není poručníkem dítěte, a pro tento účel se odkazům na otce či rodiče v tomto článku rozumí tak, že jej zahrnují.“

16 Zákon z roku 1991 o únosech dětí a o výkonu rozhodnutí o svěření do péče (Child Abduction and Enforcement of Custody Orders Act 1991), ve znění nařízení z roku 2005 přijatého v rámci Evropských společenství (rozsudky ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti) [European Communities (Judgments in Matrimonial Matters and Matters of Parental Responsibility) Regulations 2005], v článku 15 stanoví:

„Na žádost podanou pro účely článku 15 [Haagské úmluvy z roku 1980] osobou, která má podle soudu na věci zájem, může soud konstatovat, že přemístění nebo zadržování dětí mimo stát:

a) v případě přemístění nebo zadržování v členském státě představuje protiprávní přemístění nebo zadržení ve smyslu článku 2 [nařízení], nebo

b) ve všech ostatních případech představuje protiprávní přemístění nebo zadržení ve smyslu článku 3 [Haagské úmluvy z roku 1980]“.

Spor v původním řízení a předběžná otázka

Skutkové okolnosti sporu v původním řízení

17 Ze spisu předloženého Soudnímu dvoru plyne, že žalobce v původním řízení, J. McB., irský státní příslušník, a žalovaná v původním řízení, L. E., britská státní příslušnice, kteří tvořili nesezdaný pár, spolu žili po dobu více než deseti let v Anglii, Austrálii, Severním Irsku a od listopadu 2008 v Irsku. Měli spolu tři děti, a sice J., narozeného v Anglii dne 21. prosince 2000, E., narozenou v Severním Irsku dne 20. listopadu 2002, a J. C., narozenou v Severním Irsku dne 22. července 2007.

18 Vztahy mezi rodiči se ke konci roku 2008 zhoršily a na počátku roku 2009 se matka, jež zejména tvrdí, že ze strany otce byla terčem agrese, několikrát uchýlila s dětmi do azylového domu. V dubnu 2009 se oba rodiče usmířili a rozhodli se dne 10. října 2009 uzavřít manželství. Nicméně otec dne 11. července 2009 po návratu ze služební cesty do Severního Irska zjistil, že matka znovu opustila s dětmi domov a uchýlila se do azylového domu.

19 Dne 15. července 2009 právní zástupci otce na jeho žádost vypracovali žalobu k příslušnému irskému soudu, tedy k District Court, směřující k získání práva péče o jeho tři děti. Nicméně dne 25. července 2009 matka odletěla do Anglie a vzala s sebou

tři výše jmenované děti, jakož i své nejstarší dítě, narozené z předchozího svazku. K uvedenému datu žaloba dosud nebyla matce doručena, takže v souladu s irským procesním právem nebyla žaloba řádné podána, takže řízení u irského soudu nebylo zahájeno.

Řízení zahájené na návrh otce v Anglii

20 Dne 2. listopadu 2009 J. McB. podal žalobu k High Court of Justice (England & Wales), Family Division (Spojené království), kterou se domáhal navrácení dětí do Irska v souladu s ustanoveními Haagské úmluvy z roku 1980 a nařízení č. 2201/2003. Usnesením ze dne 20. listopadu 2009 požádal uvedený soud otce v souladu s článkem 15 uvedené úmluvy o rozhodnutí nebo zjištění ze strany irských orgánů, že přemístění dětí z Irska bylo protiprávní ve smyslu článku 3 uvedené úmluvy.

Řízení zahájené na návrh otce v Irsku

21 Dne 22. prosince 2009 J. McB. podal žalobu k High Court (Irsko), kterou se domáhal jednak rozhodnutí nebo zjištění, že přemístění jeho tří dětí dne 25. července 2009 bylo protiprávní ve smyslu článku 3 Haagské úmluvy, a jednak práva péče o děti.

22 Rozsudkem ze dne 28. dubna 2010 uvedený High Court zamítl první z návrhů, protože otec neměl žádné právo péče vůči dětem ke dni jejich přemístění, takže přemístění nebylo protiprávní ve smyslu Haagské úmluvy z roku 1980 ani nařízení č. 2201/2003.

23 Otec proti tomuto rozhodnutí podal opravný prostředek k předkládajícímu soudu. V žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce předkládající soud uvádí, že ke dni 25. července 2009 otec neměl vůči svým třem dětem žádné právo péče ve smyslu ustanovení Haagské úmluvy z roku 1980. Nicméně poukazuje na to, že pojem „právo péče o dítě" je nyní pro účely žádostí o navrácení dětí z jednoho členského státu do druhého na základě Haagské úmluvy z roku 1980 definován v čl. 2 odst. 9 uvedeného nařízení.

24 Předkládající soud má za to, že ustanovení nařízení č. 2201/2003 ani článek 7 Listiny neimplikují, že biologický otec dítěte musí být nezbytně považován za osobu, která má právo péče o dítě, pro účely určení protiprávnosti přemístění dítěte, pokud neexistuje soudní rozhodnutí přiznávající otci toto právo. Uznává však, že výklad uvedených ustanovení práva Unie příslušní Soudnímu dvoru.

25 Za těchto podmínek Supreme Court rozhodl přerušit řízení a položit následující předběžnou otázku:

„Brání nařízení [č. 2201/2003], bez ohledu na to, zda je vykládáno na základě článku 7 Listiny nebo jinak, členskému státu v tom, aby na základě svého práva požadoval, aby otec dítěte, který není sezdán s matkou dítěte, získal od příslušného soudu rozhodnutí o svěření dítěte do jeho péče, aby mohl být kvalifikován jako osoba, která má

‚právo péče' o dítě, což činí přemístění daného dítěte ze země jeho obvyklého bydliště protiprávním pro účely čl. 2 odst.11 uvedeného nařízení?"

K naléhavému řízení

26 Předkládající soud požádal, aby tato žádost o rozhodnutí o předběžné otázce byla projednána v naléhavém řízení upraveném v článku 104b jednacího řádu.

27 Tuto žádost odůvodnil tvrzením, že podle sedmnáctého bodu odůvodnění nařízení č. 2201/2003 by v případě protiprávního přemístění dítěte mělo být neprodleně zajištěno navrácení dítěte.

28 V tomto ohledu je důležité uvést, že z předkládacího rozhodnutí plyne, že projednávaná věc se týká tří dětí ve věku 3, 7 a 9 let, které byly odloučeny od svého otce déle než rok. Vzhledem k tomu, že jde o děti nízkého věku, zejména pak pokud jde o nejmladší z dětí, mohlo by prodloužení stávající situace jejich vztah s otcem závažně poškodit.

29 Za těchto podmínek třetí senát Soudního dvora dne 11. srpna 2010 na návrh soudce zpravodaje po vyslechnutí generálního advokáta rozhodl vyhovět žádosti předkládajícího soudu o projednání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce v naléhavém řízení.

K předběžné otázce

K přípustnosti

30 Evropská komise se táže na přípustnost žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce a německá vláda tvrdí, že je žádost nepřípustná. V podstatě tvrdí, že spor v původním řízení se netýká navrácení dětí ve smyslu článku 11 nařízení č. 2201/2003, ale získání, před navrácením, rozhodnutí o protiprávnosti přemístění dětí ve smyslu článku 15 Haagské úmluvy z roku 1980. Spor se tedy týká toho, zda je přemístění dětí protiprávní nikoli ve smyslu čl. 2 odst. 11 uvedeného nařízení, ale ve smyslu článků 1 a 3 uvedené úmluvy. Žalobce v původním řízení podle jejich názoru irským soudům předložil žádost o rozhodnutí nebo zjištění, že přemístění nebo zadržení bylo protiprávní podle článku 3 uvedené úmluvy. Tuto žádost podal, protože High Court of Justice (England & Wales), Family Division, od něj takové rozhodnutí nebo zjištění požadoval v souladu s článkem 15 uvedené úmluvy.

31 Nicméně nařízení č. 2201/2003, a zejména jeho článek 11, se podle nich nevztahují na postup stanovený článkem 15 Haagské úmluvy z roku 1980, který se týká zjištění protiprávnosti přemístění dítěte, ale pouze na postup týkající se navrácení dítěte. Článek 11 uvedeného nařízení je tedy relevantní až po uzavření postupu spojeného s článkem 15 uvedené úmluvy a po zahájení postupu týkajícího se navrácení dítěte, takže předběžná otázka položená předkládajícím soudem je předčasná.

32 V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle judikatury Soudního dvora je věcí pouze vnitrostátních soudů, které projednávají spor a které musí nést odpovědnost za soudní rozhodnutí, které bude vydáno, posoudit s ohledem na konkrétní okolnosti věci jak nezbytnost rozhodnutí o předběžné otázce pro vydání jejich rozsudku, tak i relevanci otázek, které kladou Soudnímu dvoru (rozsudek ze dne 30. listopadu 2006, Brünsteiner a Autohaus Hilgert, C-376/05 a C-377/05, Sb. rozh. s. I-11383, bod 26 a citovaná judikatura).

33 Jestliže se tedy položené otázky týkají výkladu práva Unie, je Soudní dvůr v zásadě povinen rozhodnout (viz zejména rozsudky ze dne 13. března 2001, PreussenElektra, C-379/98, Recueil, s. I-2099, bod 38, a ze dne 1. října 2009, Gottwald, C-103/08, Sb. rozh. s. I-9117, bod 16).

34 Z toho plyne, že domněnka relevance, která se váže k předběžným otázkám položeným vnitrostátními soudy, může být vyvrácena jen ve výjimečných případech, zejména pokud je zjevné, že žádaný výklad ustanovení práva Unie, jichž se tyto otázky týkají, nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení (viz zejména výše uvedený rozsudek Gottwald, bod 17, a rozsudek ze dne 22. dubna 2010, Dimos Agios Nikolaos, C-82/09, Sb. rozh. s. I-3649, bod 15).

35 V projednávané věci má předkládající soud za to, že je třeba výkladu nařízení č. 2201/2003, a zejména jeho čl. 2 odst. 11, aby mohl rozhodnout o žádosti, která mu byla předložena a která směřuje k tomu, aby vydal rozhodnutí nebo zjistil, že přemístění nebo zadržení dětí dotčených ve sporu v původním řízení bylo protiprávní. Krom toho z použitelné vnitrostátní právní úpravy, tedy z článku 15 zákona z roku 1991 o únosech dětí a o výkonu rozhodnutí o svěření do péče, ve znění nařízení z roku 2005 přijatého v rámci Evropských společenství (rozsudky ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti), plyne, že v případech přemístění dítěte do jiného členského státu má vnitrostátní soud, pokud ho žalobce požádá o vydání takového

rozhodnutí nebo zjištění podle článku 15 Haagské úmluvy z roku 1980, rozhodovat o legalitě přemístění s ohledem na článek 2 uvedeného nařízení.

36 Mimoto je třeba uvést, že na základě článku 60 nařízení č. 2201/2003, pokud se týče věcí upravených uvedeným nařízením, má ve vztazích mezi členskými státy toto nařízení přednost před Haagskou úmluvou z roku 1980. V souladu s čl. 62 odst. 2 téhož nařízení a jak uvádí jeho sedmnáctý bod odůvodnění, je Haagská úmluva z roku 1980 s výhradou přednosti daného nařízení i nadále účinná mezi členskými státy, které jsou jejími smluvními stranami, v souladu s článkem 60. Proto nyní únosy dětí z jednoho členského státu do jiného spadají pod soubor pravidel tvořený ustanoveními Haagské úmluvy z roku 1980 doplněnými ustanoveními nařízení č. 2201/2003, přičemž v oblasti působnosti daného nařízení mají posledně uvedená ustanovení přednost.

37 Za těchto podmínek není výklad požadovaný předkládajícím soudem irelevantní s ohledem na rozhodnutí, které má daný soud vydat.

38 V důsledku toho musí být žádost o rozhodnutí o předběžné otázce prohlášena za přípustnou.

K věci samé

39 Podstatou otázky předkládajícího soudu je, zda nařízení č. 2201/2003 musí být vykládáno v tom smyslu, že brání tomu, aby právo členského státu podřídilo přiznání práva péče o dítě otci dítěte nesezdanému s matkou dítěte tomu, aby otec získal rozhodnutí

příslušného vnitrostátního soudu o přiznání takového práva péče, v jehož důsledku může být přemístění nebo zadržení dítěte jeho matkou protiprávní ve smyslu čl. 2 odst. 11 uvedeného nařízení.

40 V tomto ohledu je třeba připomenout, že čl. 2 odst. 9 uvedeného nařízení definuje „právo péče o dítě“ jako „práva a povinnosti týkající se péče osoby o dítě, a zejména právo určit místo bydliště dítěte“.

41 V rozsahu, v jakém je pojem „právo péče o dítě“ takto definován nařízením č. 2201/2003, je autonomní ve vztahu k právu členských států. Jak z požadavků jednotného použití práva Unie, tak ze zásady rovnosti totiž vyplývá, že znění ustanovení tohoto práva, které výslovně neodkazuje na právo členských států za účelem vymezení svého smyslu a dosahu, musí být zpravidla vykládáno autonomním a jednotným způsobem v celé Unii, přičemž tento výklad je třeba nalézt s přihlédnutím ke kontextu tohoto ustanovení a k cíli sledovanému dotčenou právní úpravou (rozsudek ze dne 17. července 2008, Kozłowski, C-66/08, Sb. rozh. s. I-6041, bod 42 a citovaná judikatura). Pro účely uplatnění uvedeného nařízení právo péče v každém případě zahrnuje právo nositele daného práva určit místo bydliště dítěte.

42 Zcela jinou otázkou je určení nositele práva péče. V tomto ohledu z čl. 2 odst. 11 písm. a) uvedeného nařízení plyne, že protiprávnost přemístění dítěte závisí na tom, zda je porušováno „právo péče o dítě vyplývající ze soudního rozhodnutí, ze zákona nebo z právně závazné dohody podle právních předpisů členského státu, ve kterém mělo dítě své obvyklé bydliště bezprostředně před odebráním [přemístěním] nebo zadržením“.

43 Z toho plyne, že nařízení č. 2201/2003 nestanoví, kdo je osoba, která má mít právo péče, jež může způsobit protiprávnost přemístění dítěte ve smyslu čl. 2 odst. 11, ale ohledně určení nositele práva péče odkazuje na právo členského státu, v němž mělo dítě své obvyklé bydliště bezprostředně před přemístěním nebo zadržením. Podmínky, za kterých biologický otec nabývá právo péče o své dítě ve smyslu čl. 2 odst. 9 uvedeného nařízení tedy stanoví právo členského státu, přičemž může získání daného práva podmínit vydáním rozhodnutí příslušného vnitrostátního soudu o přiznání tohoto práva biologickému otci.

44 S ohledem na výše uvedené je třeba vykládat nařízení č. 2201/2003 v tom smyslu, že protiprávnost přemístění dítěte pro účely uplatnění uvedeného nařízení závisí výhradně na existenci práva péče, které bylo přiznáno použitelným vnitrostátním právem a které bylo přemístěním porušeno.

45 Nicméně předkládající soud se v tomto ohledu táže, zda na tento výklad uvedeného nařízení má vliv Listina, a zejména její článek 7.

46 Žalobce v původním řízení zpochybňuje skutečnost, že přemístění dítěte jeho matkou bez vědomí biologického otce není protiprávní ve vztahu k Haagské úmluvě z roku 1980 a nařízení č. 2201/2003, ačkoli otec žil se svým dítětem, jakož i s jeho matkou, aniž byli sezdáni, a aktivně se podílel na výchově dotčeného dítěte.

47 Podle něj by výklad uvedeného nařízení vysvětlený v bodě 44 tohoto rozsudku mohl vést k takové situaci, která není slučitelná ani s jeho právem na respektování soukromého a rodinného života zakotveným v článku 7 Listiny, jakož i v článku 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „EÚLP“), ani s právy

dítěte uvedenými v článku 24 Listiny. Pro účely nařízení č. 2201/2003 musí být „právo péče o dítě“ vykládáno v tom smyslu, že takové právo biologický otec nabývá ze zákona v situaci, kdy se svými dětmi vede rodinný život stejným způsobem jako rodina, jejímž základem je sezdaný pár. V případě odmítnutí tohoto výkladu by „potenciální“ právo otce, které mu umožňuje podat návrh u příslušného vnitrostátního soudu a případně získat právo péče, mohlo být zbaveno veškerého účinku jednostranným jednáním matky bez vědomí otce. Přitom účinnost práva podat takovýto návrh by měla být vhodným způsobem chráněna.

48 Předkládající soud uvádí, že v irském právu má biologický otec právo péče o své dítě, pouze pokud je mu přiznáno na základě dohody uzavřené mezi rodiči nebo na základě soudního rozhodnutí, zatímco matce přísluší takové právo automaticky, aniž by jí muselo být přiznáno.

49 Za těchto podmínek je třeba ověřit, zda respektování základních práv biologického otce a jeho dětí brání výkladu nařízení č. 2201/2003 uvedenému v bodě 44 tohoto rozsudku.

50 V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle čl. 6 odst. 1 prvního pododstavce SEU Unie uznává práva, svobody a zásady obsažené v Listině, „jež má stejnou právní sílu jako Smlouvy“.

51 Především jsou ustanovení Listiny, podle jejího čl. 51 odst. 1, určena členským státům, výhradně pokud uplatňují právo Unie. Podle čl. 51 odst. 2 listina nerozšiřuje oblast působnosti práva Unie nad rámec pravomocí Unie, ani „nevytváří žádnou novou

pravomoc či úkol pro Unii, ani nemění pravomoc a úkoly stanovené ve Smlouvách“. Soudní dvůr tak má s ohledem na Listinu provést výklad práva Unie v mezích přiznané příslušnosti.

52 Z toho plyne, že v rámci projednávané věci je třeba zohlednit listinu pouze pro účely výkladu nařízení č. 2201/2003, bez posuzování vnitrostátního práva jako takového. Konkrétně se jedná o ověření toho, zda ustanovení Listiny brání výkladu daného nařízení uvedenému v bodě 44 tohoto rozsudku, zejména s ohledem na odkaz na vnitrostátní právo, jež tento výklad implikuje.

53 Navíc z čl. 52 odst. 3 Listiny plyne, že pokud tato obsahuje práva odpovídající právům zaručeným EÚLP, jsou smysl a rozsah těchto práv stejné jako ty, které jim přikládá uvedená úmluva. Toto ustanovení však nebrání tomu, aby právo Unie poskytovalo širší ochranu. Podle článku 7 Listiny „[k]aždý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a komunikace“. Znění čl. 8 odst. 1 EÚLP je totožné se zněním článku 7 kromě toho, že používá výraz „korespondence“ místo výrazu „komunikace“. S ohledem na to je třeba konstatovat, že uvedený článek 7 obsahuje práva odpovídající právům zaručeným čl. 8 odst. 1 EÚLP. Je tedy třeba dát článku 7 Listiny tentýž smysl a dosah, jako je dán čl. 8 odst. 1 EÚLP, jak je vykládán judikaturou Evropského soudu pro lidská práva (viz podobně rozsudek ze dne 14. února 2008, Varec, C-450/06, Sb. rozh. s. I-581, bod 48).

54 Evropský soud pro lidská práva se již zabýval věcí, jejíž skutkové okolnosti byly podobné skutkovým okolnostem věci v původním řízení, kdy bylo dítě nesezdaného páru přemístěno do jiného státu matkou, která byla jako jediná nositelkou rodičovské

zodpovědnosti vůči dítěti. V tomto ohledu daný soud v podstatě rozhodl, že vnitrostátní právní úprava, jež ze zákona přiznává rodičovskou zodpovědnost k dítěti výhradně jeho matce, není v rozporu s článkem 8 EÚLP vykládaným s ohledem na Haagskou úmluvu z roku 1980, pokud opravňuje otce dítěte, jemuž není rodičovská zodpovědnost přiznána, požádat příslušný vnitrostátní soud o změnu přiznání dané zodpovědnosti (rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 2. září 2003, Guichard v. Francie, *Recueil des arrêts et décisions* [Sbírka rozsudků a rozhodnutí], 2003-X; viz rovněž v tomto smyslu rozsudek ze dne 14. září 1999, Balbontin v. Spojené království, žaloba č. 39067/97).

55 Z toho plyne, že pro účely uplatnění nařízení č. 2201/2003 k určení legality přemístění dítěte, které je matkou přemístěno do jiného členského státu, musí mít biologický otec daného dítěte před přemístěním právo obrátit se na příslušný vnitrostátní soud a požádat o přiznání práva péče o své dítě, což je v takovém kontextu samotnou podstatou práva biologického otce na soukromý a rodinný život.

56 Evropský soud pro lidská práva totiž rovněž rozhodl, že vnitrostátní právní úprava, jež v případě neexistence souhlasu matky nedává biologickému otci žádnou možnost získat právo péče o jeho dítě, představuje neodůvodněnou diskriminaci otce, a porušuje tedy článek 14 EÚLP ve spojení s jejím článkem 8 (rozsudek Evropského dvora pro lidská práva ze dne 3. prosince 2009, Zaunegger v. Německo, žaloba č. 22028/04, body 63 a 64).

57 Naopak skutečnost, že biologický otec není na rozdíl od matky automaticky nositelem práva péče o dítě ve smyslu článku 2 nařízení č. 2201/2003 se nedotýká podstaty jeho práva na soukromý a rodinný život, a tudíž je zachováno právo zmiňované v bodě 55 tohoto rozsudku.

58 Toto konstatování není zpochybněno skutečností, že v případě neexistence kroků včas podniknutých ze strany otce a směřujících k získání práva péče se otec v případě přemístění dítěte matkou do jiného členského státu nemůže domoci navrácení dítěte do státu, kde bylo jeho předchozí obvyklé bydliště. Takové přemístění totiž představuje právoplatný výkon práva na svobodu pohybu, zakotveného v čl. 20 odst. 2 písm. a) SFEU a čl. 21 odst. 1 SFEU, a práva určit místo bydliště dítěte ze strany matky, která má právo péče o dítě, aniž by to zbavilo biologického otce možnosti výkonu jeho práva podat návrh s cílem získat následně právo péče o dané dítě nebo právo na styk s dítětem.

59 Přiznání práva péče o dítě biologickému otci ve smyslu čl. 2 odst. 11 nařízení č. 2201/2003, bez ohledu na nepřiznání takového práva na základě vnitrostátního práva, by narazilo na požadavky právní jistoty, jakož i na nezbytnost chránit práva a svobody ostatních, v projednávané věci práva a svobody matky, ve smyslu čl. 52 odst. 1 Listiny. Takovým řešením by se mimo jiné riskovalo porušení čl. 51 odst. 2 Listiny.

60 Je třeba rovněž připomenout, že článek 7 Listiny, uvedený předkládajícím soudem v jeho otázce, musí být vykládán ve spojitosti s povinností zohlednit zájem dítěte uznaný v čl. 24 odst. 2 Listiny a s ohledem na základní právo dítěte udržovat pravidelné osobní vztahy a přímý styk s oběma rodiči, uvedené v čl. 24 odst.3 Listiny (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 27. června 2006, Parlament v. Rada, C-540/03, Sb. rozh. s. I-5769, bod 58). Krom toho z třicátého třetího bodu odůvodnění nařízení č. 2201/2003 plyne, že nařízení ctí základní práva a zachovává zásady Listiny a zejména se snaží zajistit dodržování základních práv dítěte stanovených v článku 24 Listiny. Ustanovení uvedeného nařízení tak nelze vykládat v tom smyslu, že porušují uvedené

základní právo, jehož dodržování nesporně splývá s nejvlastnějším zájmem dítěte (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 23. prosince 2009, Detiček, C-403/09 PPU, Sb. rozh. s. I-12193, body 53 až 55).

61 Za těchto podmínek je třeba ještě ověřit, zda článek 24 Listiny, jehož dodržování Soudní důr v poslední řadě zajišťuje, brání výkladu nařízení č. 2201/2003 uvedenému v bodě 44 tohoto rozsudku.

62 Je třeba v tomto ohledu vzít v potaz velkou různorodost vztahů mimo manželství a různorodost vztahů rodičů a dětí, která z toho plyne, jak uvádí vnitrostátní soud v předkládacím rozhodnutí, jež má za následek různé způsoby uznávání rozsahu a rozdělení rodičovské zodpovědnosti v členských státech. Článek 24 Listiny tedy musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání tomu, aby pro účely uplatnění nařízení č. 2201/2003 bylo právo péče o dítě přiznáno v zásadě výhradně matce a aby biologický otec měl právo péče o dítě pouze na základě soudního rozhodnutí. Takový požadavek totiž příslušnému vnitrostátnímu soudu umožňuje přijímat rozhodnutí o právu péče o dítě, jakož i o právu na styk s dítětem s ohledem na všechny relevantní údaje, jako jsou údaje uvedené předkládajícím soudem, a zejména s ohledem na okolnosti narození dítěte, povahu vztahu mezi rodiči, povahu vztahu každého z rodičů k dítěti, jakož i na způsobilost každého z rodičů převzít péči o dítě. Zohlednění uvedených údajů má chránit nejvlastnější zájem dítěte v souladu s čl. 24 odst. 2 Listiny.

63 Z výše uvedeného plyne, že články 7 a 24 Listiny nebrání výkladu nařízení uvedenému v bodě 44 tohoto rozsudku.

64 Za těchto podmínek je třeba odpovědět na položenou otázku tak, že nařízení č. 2201/2003 musí být vykládáno v tom smyslu, že nebrání tomu, aby právo členského

státu podřídilo přiznání práva péče o dítě otci dítěte nesezdanému s matkou dítěte tomu, aby otec získal rozhodnutí příslušného vnitrostátního soudu o přiznání takového práva péče, na základě čehož může být přemístění nebo zadržení dítěte jeho matkou považováno za protiprávní ve smyslu čl. 2 odst. 11 uvedeného nařízení.

K nákladům řízení

65 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (třetí senát) rozhodl takto:

Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000, musí být vykládáno v tom smyslu, že nebrání tomu, aby právo členského státu podřídilo přiznání práva péče o dítě otci dítěte nesezdanému s matkou dítěte tomu, aby otec získal rozhodnutí příslušného vnitrostátního soudu o přiznání takového práva péče, na základě čehož může být přemístění nebo zadržení dítěte jeho matkou považováno za protiprávní ve smyslu čl. 2 odst. 11 uvedeného nařízení.

Podpisy.